

pa preprečevali tudi z vojsko. Politični zasuk z ekstremno desno vladom, ki je zmagala na volitvah leta 2018 in zagovarja mnenje, da ima država gozd v imenu gospodarske rasti pravico posekati, hkrati pa zanika rezultate znanstveno korektnega monitoringa deforestacije, je povzročil tako hudo poslabšanje odnosa do gozdnih virov, kolikršnega po podatkih referenta – J. A. Pádua – ni bilo niti v času vojaške diktature. Kar zadeva amazonski gozd, je deforestacija sploh močna na njegovem jugu. Medtem ko je amazonski gozd vendarle deležen mednarodne pozornosti, to v mnogo manjši meri velja za uničevanje tropske savane Cerrado, prav tako v imenu gospodarske rasti. Mednarodna znanstvena skupnost okoljskih zgodovinarjev, zbranih v Florianópolisu, je v okviru konference s podpisi podprla izjavo, ki si prizadeva za izboljšanje situacije.

Organizatorji so se potrudili, da je bila konferenca uspešna, čeprav so se morali soočiti z neprofesionalno odpovedjo ne tako malo sprejetih referatov zadnji trenutek, kar je zahtevalo vsakodnevne prilagoditve programa. Kot pomanjkljivost konference naj opozorim na nenavadno dejstvo, da je število referatov v posamezni predavalnici v 90-minutnih časovnih enotah v skladu s prvotnim programom znašalo od dva do pet – želeli bi si mnogo večje enotnosti. Posledično tudi voditelji sekcij niso prejeli enotnih smernic, koliko časa naj trajajo posamezni referati, poleg tega so bila tolmačenja voditeljev sekcij glede vprašanja, ali se diskusija sme zavleči v 30-minutni odmor ali ne, različna, kar je vodilo v neprimerno različno trajanje referatov – od 15 do 30 ali celo 45 minut, odvisno od odločitve vodje sekcije in od števila referatov. Tudi prilagoditve programa niso bile najbolj spretne, saj so zaradi odpovedi nekaterih referatov posamezne sekcije ukinili, preostale referate pa dodali obstoječim sekcijam, namesto da bi referentom ob soočanju z odpovedmi dali možnost daljših, vsaj 20-minutnih referatov, kar bi si želela večina referentov.

Za novega predsednika ICEHO je bil izvoljen zaslužni profesor Graeme Wynn z geografskega oddelka University of British Columbia – nekdanji predsednik *American Society for Environmental History*. Ni še znano, kje bo potekal Četrti svetovni okoljskozgodovinski kongres leta 2024, kot novost pa predsednik obeta kombinacijo klasične in e-konference, tako da bo možnost udeležbe prek svetovnega spleta omogočila prijavo referata kar največ okoljskim zgodovinarjem in zgodovinarjem. Pred tem pa ste vabljeni k sodelovanju na bienalnih konferencah Evropskega združenja okoljskih zgodovinarjev (ESEH: eseh.org/).

Žiga ZWITTER

ĐURĐEVAČKI PIJESCI: GENEZA, STANJE I PERSPEKTIVE, ZBORNİK RADOVA SA ZNANSTVENOG SKUPA, HRVATSKA AKADEMIJA ZNANOSTI I UMJETNOSTI, ZAGREB - KRIŽEVCI, 2019., 406 STR.

Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti objavila je zbornik radova sa znanstvenog skupa održanog u Đurđevcu pod nazivom »Đurđevački pijesci: geneza, stanje i perspektive«. Znanstveni skup održan je 2017. godine, a tijekom dva dana pedesetak znanstvenika i istraživača podnijelo je 25 referata o različitim temama vezanima za Đurđevačke pijeske (opširan prikaz skupa objavljen je u 32. broju časopisa za multidisciplinarna istraživanja »Podravina« u prosincu 2017. godine). Glavni urednik ovog zbornika je akademik Franjo Tomić, a izvršni urednici su akademici Dragutin Feletar i Ferdo Bašić. Objavljivanjem ovakvog zbornika, kao i organizacijom znanstvenog skupa, ostvaren je cilj da se prikupi što više znanstvenih radova o Đurđevačkim pijescima. Stoga je glavno obilježje ovog opsežnog zbornika radova mnogobrojnost i raznolikost obrađenih tema. U usporedbi sa svim dosadašnjim izdanjima o Đurđevačkim pijescima ovaj zbornik predstavlja vrlo bogat i pouzdan izvor znanstvenih spoznaja o različitim pitanjima o nadaleko poznatom fenomenu Đurđevačkih pijesaka. Vrlo dobro su zastupljene teme o povijesti Đurđevačkih pijesaka pri čemu ima i ekohistorijski oblikovanih radova. Podjednako su zastupljene teme o okolišu Đurđevačkih pijesaka i o njihovom gospodarskom iskorištavanju pa se ovdje nalaze i prinosi poznavanju ekonomske povijesti.

Sadržaj zbornika podijeljen je u pet cjelina, a ukupno je objavljeno 18 članaka koji su kategorizirani najčešće kao izvorni znanstveni radovi, a nekoliko ih je kategorizirano kao pregledni i stručni radovi te jedno prethodno priopćenje. Na početku zbornika je proslov akademika Franje Tomića, a na kraju pogovor akademika Dragutina Feletara. Sadržaj zbornika uglavnom se podudara s redoslijedom i raspodjelom izlaganja na znanstvenom skupu. Prvi je rad akademika Dragutina Feletara o geografsko-geološkom položaju, genezi i naseljenosti Đurđevačkih pijesaka kao uvod u cjelinu o genezi, arheologiji, povijesti i demografiji. Ujedno rad predstavlja polazište za bavljenje problematikom podravske pijesake kao jednog od najvažnijih prirodnih (ekoloških) elemenata u Podravini i ovome dijelu Hrvatske. Rad je ilustriran brojnim slikovnim priložima, zemljovidima, tablicama i grafikonima. Tatjana Sekelj Ivančan, Katarina Botić i Metka Culiberg napisale su rad iz arheološke perspektive proučavanja biljnog pokrova Đurđevačkih pijesaka i okolice u prošlosti za što su iskoristile studiju slučaja na lokalitetu Virje-Volarski breg. Arheolozi Ivan Valent i Ivan Zvijerac napisali su rad u kojem su predstavili rezultate istraživanja pješčanih uzvišenja i njihovih podnožja koja su uvjetovala odabir mjesta naseljavanja od pretpovijesti do kasnog srednjeg vijeka. Povjesničari Hrvoje Petrić i Nikola Cik autori su rada u kojem su opisali promjene na širem području Đurđevačkih pijesaka pod utjecajem naseljavanja, odnosno različitih načina iskorištavanja toga područja od srednjeg vijeka do današnjih dana.

Drugu cjelinu čine radovi o prirodnim posebnostima Đurđevačkih pijesaka i ekologiji. Boris Vrbeč, Nikola Pernar, Darko Bakšić i Ivan Perković sa Šumarskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu autori su preglednog rada u kojem su opisali neke pedološke značajke ekosustava Đurđevačkih pijesaka pri čemu su najviše proučavali utjecaj šumske vegetacije na promjene sastava tla. Agroklimatski pokazatelji kao indikator klimatskih promjena na području Đurđevačkih pijesaka naslov je izvornog znanstvenog rada koji potpisuju autori s Agronomskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu Darija Bilandžija, Ferdo Bašić, Ivica Kisić, Milan Mesić, Željka Zgorelec, Ivana Šestak, Aleksandra Perčin i Igor Bogunović. Skupina autora koju čine Ivica Kisić, Ferdo Bašić, Ivka Kvaternjak, Andrija Špoljar, Darija Bilandžija i Željka Kolar izradila je rad o utjecajima vegetacije na mehanički sastav, reakciju tla i sadržaj organske tvari Đurđevačkih pijesaka u kojem su predstavili podatke o posljedicama pošumljavanja i devastacije prirodnog pustinskog krajobraza na površinama eolskih naslaga pijeska. Tu je i rad Jasne Nemčić-Jurec iz Zavoda za javno zdravstvo Koprivničko-križevačke županije u kojem je predstavila rezultate istraživanja o sadržaju teških metala i nitrata u podzemnoj vodi šireg područja Đurđevačkih pijesaka pri čemu je zaključila da pitka voda na ovom području nije onečišćena ni prirodnim uvjetovanostima ni antropogenim utjecajima. Najviše radova objavljeno je u cjelini o prirodnoj vegetaciji i fauni Đurđevačkih pijesaka. Siniša Srećec i Renata Erhatic s Visokog gospodarskog učilišta u Križevcima u svojem preglednom radu opisali su geobotaničke, fitocenološke, ekološke i morfološke značajke nekih biljnih vrsta vegetacijskog pokrova Đurđevačkih pijesaka. Miroslav Samardžić napisao je pregledni rad o mahovinama Đurđevačkih pijesaka. Flora u botaničko-geografskom rezervatu Đurđevački pijesci tema je rada koji su izradili Tea Ređep, Vedran Šegota i Renata Šoštarić. Opširan rad o ekološkim značajkama gljiva i praživotinja (protozoa) na Podravske pijescima u Hrvatskoj izradili su Neven Matočec, Ivana Kušan i Najla Baković. Vrlo je sadržajan i članak o fauni beskralježnjaka na pješčanim područjima oko Đurđevca, Kloštra Podravske i Kalinovca, a koji su napisali Roman Ozimec, Mihael Drakšić, Josip Skejo, Boris Božić, Najla Baković, Lana Baričević i Mladen Kučinić.

Teme o šumarstvu i poljoprivredi na području Đurđevačkih pijesaka vrlo dobro su zastupljene u ovome zborniku, kao što je to bilo i na samome znanstvenom skupu. Akademici Igor Anić i Slavko Matić napisali su rad o šumskouzgojnim značajkama područja Đurđevačkih pijesaka u kojem su prikazali način postanka i obilježja šumskih sastojina od početka pošumljavanja krajem 19. stoljeća. Osim toga, o šumama na Đurđevačkim pijescima stručni rad su napisali Dalibor Štorga, Đurđica List i Krunoslav Arač iz koprivničke podružnice Uprave Hrvatskih šuma. O stanju i posebnostima gospodarenja pjeskovitim tlima središnje Podravine naslov je vrlo opširnog rada koji potpisuju akademik Ferdo Bašić i suradnici s Agronomskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu Ivica Kisić, Milan Mesić, Ivan Turšić, Željka Zgorelec, Aleksandra Perčin, Ivana Šestak, Darija Bilandžija i Igor Bogunović. Oni su u svojem radu nastojali dati odgovor na pitanje kako gospodariti suhim pješčanim tlima nestabilne struk-

ture koja zahtijevaju rad protiv erozije, navodnjavanje i agrotehničke melioracijske radove kao što je tlo na području Đurđevačkih pijesaka. Posljednja cjelina u zborniku posvećena je temama o upravljanju i prostornom planiranju na području Đurđevačkih pijesaka. Roman Ozimec, Neven Matočec i Željka Kolar dali su svoj doprinos i u ovome području te su napisali članak o upravljanju zaštićenim područjima podravskih pijesaka. Đurđevački peski u prostornim planovima tema je rada koji je napisao Mladen Matica iz Zavoda za prostorno uređenje Koprivničko-križevačke županije.

Možemo zaključiti da je ovaj zbornik sublimat većine onoga što je o Đurđevačkim pijescima objavljeno u proteklih oko stotinu godina koliko traje znanstveni interes za ovaj prirodni fenomen. Znanstveni radovi akademika i profesora s više različitih fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, stručnjaka šumarske struke i svih koji se u domeni svoje struke bave Đurđevačkim pijescima pružaju konkretne podatke o suživotu ljudi s ovim prirodnim fenomenom u dugome trajanju. Mnogi autori su u svojim radovima koristili interdisciplinarni pristup i predstavili nove spoznaje o pijescima u Podravini. Stoga se u radovima objavljenima u zborniku mogu pronaći kvalitetne smjernice za gospodarenje, zaštitu okoliša i popularizaciju Đurđevačkih pijesaka. Ovdje će korisne podatke pronaći svi oni koji smatraju da Đurđevačke pijeske treba pravilno iskoristiti za gospodarski i demografski razvoj ovoga dijela Podravine pri čemu veliku važnost imaju šume, tlo pogodno za poljoprivrednu proizvodnju i turistički zanimljiva mjesta. Osim toga, nadajmo se da će objavljivanje ovog zbornika radova pridonijeti tome da se izradi opsežna znanstvena monografija o Đurđevačkim pijescima.

Nikola CIK

SLAVONSKE ŠUME KROZ POVIJEST, ZBORNİK RADOVA ZNANSTVENOG SKUPA S MEĐUNARODNIM SUDJELOVANJEM ODRŽANOG U SLAVONSKOM BRODU 1. - 2. LISTOPADA 2015., UREDILI DINKO ŽUPAN I ROBERT SKENDEROVIĆ, HRVATSKI INSTITUT ZA POVIJEST - PODRUŽNICA ZA POVIJEST SLAVONIJE, SRIJEMA I BARANJE, SLAVONSKI BROD, 2017., 452 STR.

U bogatu djelatnost Podružnice za povijest Slavonije, Srijema i Baranje koja djeluje u Slavonskom Brodu ubraja se i organizacija znanstvenih skupova. Jedan je od takvih skupova održan 2015. godine kada je tema bila povijest slavonskih šuma. Na tome dvodnevnom skupu u listopadu 2015. godine sudjealo je tridesetak znanstvenika i istraživača od kojih je većina svoje teme predstavila i u pisanim radovima koji su 2017. godine objavljeni u zborniku pod naslovom »Slavonske šume kroz povijest«. Na više od četiri stotine stranica raspoređeno je osamnaest radova od kojih su mnogi napisani iz perspektive povijesti okoliša, a nekoliko je autora obradilo teme iz ekonomske povijesti slavonskih šuma. Osim povjesničara, radove su napisali arheolozi, etnolozi, povjesničari umjetnosti i književnosti. U predgovoru zborniku koji su napisali urednici Dinko Župan i Robert Skenderović predstavljene su podaci o okolnostima održavanja skupa i izdavanja zbornika pa je ovdje najbolje prenijeti njihove osnovne misli i napomene. Organizatori skupa i urednici zbornika pošli su od činjenice da su šume jedno od najvećih prirodnih bogatstava Hrvatske, a tu se ističu slavonske šume hrasta lužnjaka koje pobuđuju interes stručnjaka i divljenje umjetnika još od 19. stoljeća. Uz to su znatno utjecale na razvoj gospodarstva u Slavoniji. Kao što šume u Slavoniji imaju dugi kontinuitet utjecaja na okoliš, tako i teme predstavljene na skupu i u zborniku dočaravaju to dugo trajanje te radovi kronološki pokrivaju razdoblja od antike do suvremenog doba. Znanstveni skup posvećen povijesti slavonskih šuma organiziran je u sklopu aktivnosti četverogodišnjeg istraživačkog projekta koji je podržala Hrvatska zaklada za znanost, a pokrenutog u Podružnici »s ciljem organiziranog i sustavnog istraživanja povijesti šuma, šumarstva i drveno-tehnološke proizvodnje« pod nazivom »Od prašuma do oranica: povijest antropizacije šuma u Slavoniji od srednjeg vijeka do početka 20. stoljeća«. Rezultat rada znanstvenog skupa je ovaj zbornik u kojem je objavljeno »18 radova u kojima se kroz interdisciplinarni pristup analizira problematika povijesti sla-

Ekonomaska i ekohistorija
Economic- and Ecohistory

Časopis za gospodarsku povijest i povijest okoliša

Journal for Economic History and Environmental History

Tema broja / Topic

Ekohistorija rijeke Drave
Environmental History of the Drava River

Volumen XV. / Broj 15
Zagreb – Samobor 2019
ISSN 1845-5867
UDK 33 + 9 + 504.3

Nakladnici / Publishers:

Društvo za hrvatsku ekonomsku povijest i ekohistoriju
Society for Croatian Economic History and Environmental History
Ivana Lučića 3, HR – 10000 Zagreb
tel.: +385/1/4092-148, fax: +385/1/4092-879
sites.google.com/site/ekoekohist/

Izdavačka kuća Meridijani
p.p. 132, 10430 Samobor
tel.: 01/33-62-367, faks: 01/33-60-321
e-mail: meridijani@meridijani.com
www.meridijani.com

Sunakladnik / Co-publisher:

Ekohistorijski laboratorij Centra za komparativnohistorijske i interkulturalne studije
Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu
www.ffzg.unizg.hr; http://ckhis.ffzg.unizg.hr/

Glavni i odgovorni urednik / Editor-in-chief:

Hrvoje Petrić

Uredništvo / Editorial Staff:

Dragutin Feletar, Željko Holjevac, Mira Kolar-Dimitrijević, Dubravka Mlinarić, Nenad Močanin,
Hrvoje Petrić, Drago Rokсандić, Mirela Slukan Altić, Ivica Šute

Međunarodno uredničko vijeće / International Editorial Board:

Drago Rokсандić – president/predsjednik (*Zagreb*), Daniel Barić (*Le Havre-Pariz, Francuska*), Marija Benić Penava (*Dubrovnik*), Slaven Bertoša (*Pula*), Zrinka Blažević (*Zagreb*), Tatjana Buklijaš (*Auckland, New Zealand*), Ljiljana Dobrovšak (*Zagreb*), Goran Đurđević (*Požega*), Josip Faričić (*Zadar*), Borna Fürst Bjeliš (*Zagreb*), Boris Golec (*Ljubljana, Slovenija*), Hrvoje Gračanin (*Zagreb*), Paul Hirt (*Tempe, SAD*), Andrej Hozjan (*Maribor, Slovenija*), Egidio Ivetic (*Padova, Italija*), Silvije Jerčinović (*Križevci*), Karl Kaser (*Graz, Austrija*), Isao Koshimura (*Tokio, Japan*), Marino Manin (*Zagreb*), Christof Mauch (*München, Njemačka*), Kristina Milković (*Zagreb*), Ivan Mirnik (*Zagreb*), Mirjana Morosini Dominick (*Washington D.C., SAD*), Géza Pálffy (*Budimpešta, Mađarska*), Daniel Patafta (*Zagreb*), Hrvoje Petrić (*Zagreb*), Lajos Rácz (*Szeged, Mađarska*), Gordana Ravančić (*Zagreb*), Marko Šarić (*Zagreb*), Mladen Tomorad (*Zagreb*), Jaroslav Vencalek (*Ostrava, Češka*), Milan Vrbanus (*Slavonski Brod, Zagreb*), Frank Zelko (*Honolulu, SAD*), Zlata Živaković Kerže (*Osijek*), Ivana Žebec Šilj (*Zagreb*)

UDK oznake članaka / Article's UDC markups:

Ivica Zvonar

Prijelom / Layout:

Saša Bogadi

Za nakladnike / Journal directors:

Petra Somek, Hrvoje Petrić, Vesna Vlahović-Štetić

ISSN 1849-0190 (Online)

ISSN 1845-5867 (Tisak)

Tisak / Print by:

Bogadigrafika, Koprivnica 2019.

Adresa uredništva / Mailing addresses:

Hrvoje Petrić (editor/urednik)
Odsjek za povijest, Filozofski fakultet
Ivana Lučića 3, HR-10000 Zagreb
e-mail: hrvoje.petric@ffzg.hr
ili Vinka Vošickog 5, HR-48000 Koprivnica

Tiskano uz potporu Ministarstva znanosti i obrazovanja RH

Print supported by Ministry of science and education of Republic of Croatia

Na naslovnici / Cover:

Vodenica Blaža i Vojteka Hrvoića iz Ferdinandovca

Ekonomsku i ekohistoriju referiraju:

CAB Abstracts

HISTORICAL ABSTRACTS, ABC CLIO Library, Santa Barbara, California, USA

AMERICA: HISTORY AND LIFE, Washington, USA

JOURNAL OF ECONOMIC LITERATURE (JEL), Pittsburgh, USA

CENTRAL AND EASTERN ONLINE LIBRARY, Frankfurt am Main, Deutschland

ECONLIT – AMERICAN ECONOMIC ASSOCIATION, Nashville, USA